

Så mycket kostar Östersjöfisket

Förutom att utarma Östersjöns fiskbestånd är det storskaliga fisket förknippat med statsfinansiella kostnader på 137 miljoner kronor årligen – en kostnad som skattebetalarna står för.

Fortsätter den negativa utvecklingen för Östersjöns fiskbestånd beräknar nationalekonom Stefan Fölster att det bli fiskestopp år 2030, men samhällsekonomiska kostnader kopplat till det storskaliga fisket kommer ändå att finnas kvar. Ett mer restriktivt storskaligt fiske, eller förbud mot storskaligt fiske, till förmån för marina skyddsområden, småskaligt fiske och fritidsfiske, har däremot potential till en årlig samhällsekonomisk vinst i storleksordningen 240–260 miljoner kronor.

Det storskaliga fisket i Östersjön har omfattat torsk, sill och skarpsill, men sedan torskbeståndets kollaps som följdes av ett torskfiskestopp 2019, utgörs de storskaliga trålarnas huvudsakliga fångst av sill och skarpsill. Fisken som fångas blir foder till bland annat laxodlingar och kycklinguppfödning.

Sammandrag av statsfinansiella kostnader och intäkter av det storskaliga Östersjöfisket (miljoner kronor per år)

	Kalkyl 2023	Prognos 2030
- Kostnader		
Direkta subventioner	-54,25	- 9,25
Arbetslöshetsersättning	-1	-1
Undantag från bränsleskatter	- 39	0
Administrativa kostnader	-66	-66
+ Intäkter		
Skatteintäkter	+23	0
Totalt	-137	-76

Not: Avrundade siffror

Kalkyl för 2023

Direkta subventioner till storskaligt fiske omfattas av stöd om 45 MSEK årligen som delas ut via Jordbruksverket. Stödet omfattar exempelvis kostnader för investeringar i redskap. Direkta subventioner innefattar också statens forskningsmedel som syftar till att förebygga eller åtgärda följder av överfiske, som årligen beräknas uppgå till 9,25 MSEK.

Arbetslöshetsersättning: En indirekt subvention till fisket utgörs av arbetslöshetsersättning som tilldelas enligt mer generösa regler än den normala a-kassan tillåter. För att omfattas av reglerna krävs att man bedriver yrkesfiske som sin huvudsakliga försörjning. Vid tillfälliga avbrott i fisket, som exempelvis kan bero på väderleksförhållanden och ishinder, anses man då som arbetslös. Totalt uppskattas kostnader för arbetslöshetsersättning för det storskaliga fisket uppgå till 0,9 MSEK årligen.

Bränslesubventioner: I likhet med annan sjöfart är registrerade fiskefartyg skattebefriade vad gäller bränsleskatt. Bränslesubventioner för det storskaliga fisket uppskattas till 39 MSEK årligen.

Administrativa kostnader: De administrativa kostnaderna för fisket uppstår främst hos Havs- och vattenmyndigheten (HaV) som ansvarar för att reglera och förvalta fisket, att ta fram underlag inför förhandling om kvoter och även ansvara för en stor del av fiskerikontrollen, däribland landningskontrollen. Kustbevakningen är den andra myndigheten som kontrollerar fisket, bland annat i form av kontroller till havs. Därtill finns administrativa kostnader hos Jordbruksverkets för fördelning av bidragen (se direkta subventioner). Totalt uppskattas de administrativa kostnaderna förknippade med det storskaliga fisket till 66 MSEK årligen.

Skatteintäkter: Det storskaliga fisket är också förknippat med skatteintäkter på förädlingsvärdet. Det beräknas till 23 MSEK per år.

Summan för det statsfinansiella kostnaderna och intäkterna, baserat på 2023 års data, blir en minuspost på 137 MSEK per år.

Prognos för 2030

Om de senaste trettio årens trend fortsätter kan det bli fiskestopp för sill och skarpsill i Östersjön omkring år 2030. Det betyder att det storskaliga fisket inte kan fortsätta. Trots det beräknas det storskaliga fisket ändå belasta statsfinanserna.

Direkta subventioner till storskaliga fisket: Statens forskningsmedel om 9,25 MSEK per år beräknas kvarstå i syfte att förebygga eller åtgärda följder av överfiske.

Arbetslöshetsersättning om 0,9 MSEK per år beräknas kvarstå då yrkesfiskare inte kan fiska.

Bränslesubventionerna uppskattas till noll eftersom det storskaliga fisket beräknas ha upphört.

Administrativa kostnader väntas fortsätta på samma nivå år 2030 eftersom kontroller måste genomföras för att säkerställa att förväntade fiskestopp efterlevs.

Skatteintäkter uppskattas till noll eftersom det storskaliga fisket beräknas ha upphört.

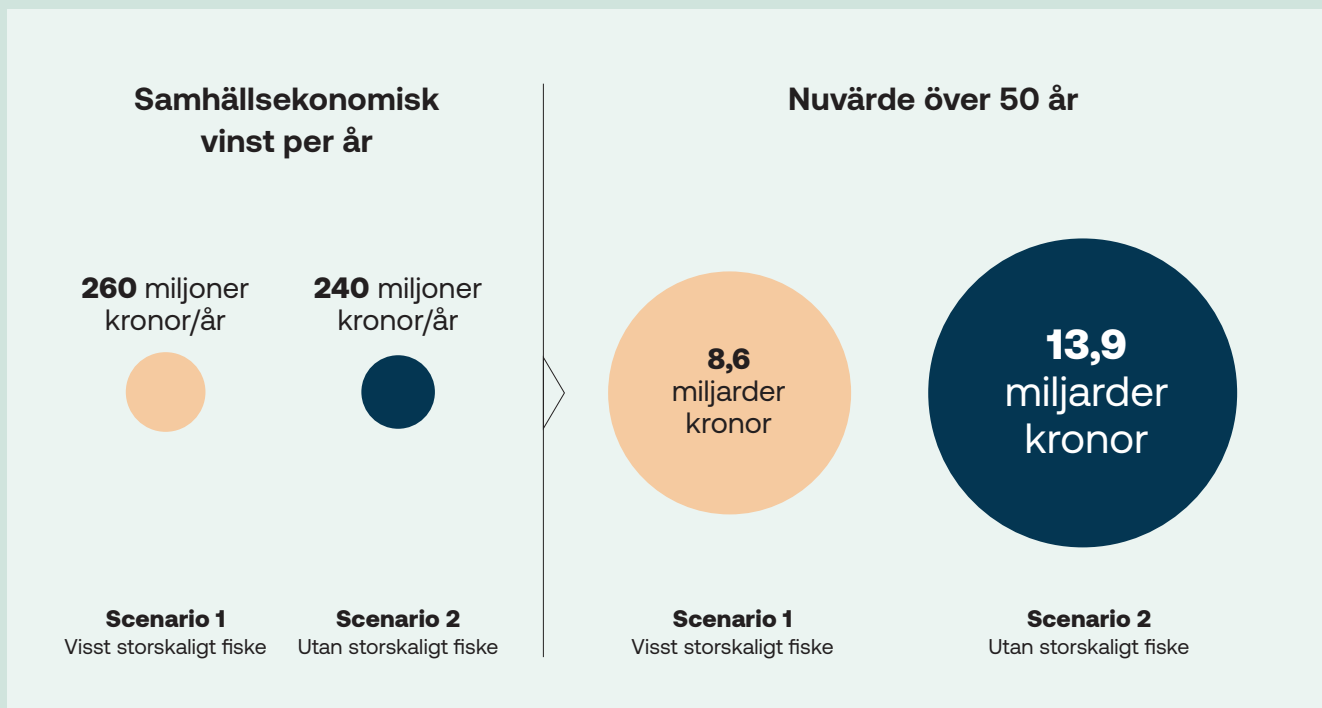
År 2030 beräknas det storskaliga Östersjöfisket statsfinansiella kostnader vara 76 miljoner kronor årligen.

Potential för fiske med samhällsekonomisk vinst

Baserat på internationella exempel där utarmade fiskbestånd återuppbyggs har Stefan Fölster utarbetat två återhämtningsscenarion - ett med visst storskaligt fiske och ett där storskaligt fiske helt upphör till förmån för marina skyddsområden, småskaligt fiske och fritidsfiske. Scenarierna beräknas bidra med en samhällsekonomisk vinst i storleksordningen 240–260 MSEK årligen.

Återhämtningsscenario 1 - Fiske med visst storskaligt fiske. Huvuddelen av Östersjön avsätts för småskaligt fiske, marina skyddsområden och fritidsfiske. För det storskaliga trålfisket reserveras en avgränsad sammanhängande yta, på 25 procent av Östersjöns totala yta, där fisket får bedrivas. Sammanlagt skulle det ge en årlig samhällsekonomisk vinst på 260 miljoner kronor. Det aktuella värdet av den framtida vinsten (nuvärdet) blir 8,6 miljarder kronor över 50 år.

Återhämtningsscenario 2 - Fiske utan storskaligt fiske. I scenariot upphör storskalig trålning helt till förmån för småskaligt fiske, marina skyddsområden och fritidsfiske. Den årliga samhällsekonomiska vinsten beräknas till 240 miljoner kronor. De årliga vinsterna blir något lägre i detta scenario eftersom inget storskaligt fiske sker, medan det småskaliga fisket och fritidsfisket ligger på samma fångstnivåer som i återhämtningsscenario 1. Däremot blir nuvärdet, det vill säga det aktuella värdet av den framtida vinsten, över 50 år betydligt högre: 13,9 miljarder SEK.

KÄLLA

Rapport: [Internationella förebilder visar vägen mot hållbara fiskbestånd i Östersjön januari 2025 - stora värden kan skapas](#), skriven av Stefan Fölster, docent i nationalekonomi vid Kungliga Tekniska högskolan och VD för Better Future Economics, på uppdrag av BalticWaters.